

■ Una odissea que és tota una vida

Alfred Sargatal

Nascut a Jerusalem el 1954,

David Grossman, conegut sobretot pel seu vessant pacifista, va estudiar Filosofia i Teatre a la Universitat Hebrea de Jerusalem. Considerat com un dels escriptors més importants de la literatura israeliana contemporània, és autor d'una extensa obra, entre assaigs —el més recent, *Escriure en la foscor* (Edicions 62, Barcelona, 2010)—, novel·les per a adults i obres per a nens que han estat traduïdes a vint-i-sis llengües i per les quals ha rebut nombrosos premis literaris, entre d'altres, el Premio Internacional de las Letras Fundación Cristóbal Gabarrón. Ha estat distingit també com a Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres de França.

Després de la reedició del llibre per a nens, datat del 1990, *La llengua especial de l'Uri* (Editorial Cruïlla, col·lecció «El vaixell de vapor», Barcelona, 2009); *Quan éreu dos micos* (Editorial Cruïlla, Barcelona, 2005); *Les històries de l'Itamar* (Editorial Cruïlla, Barcelona, 2003); *El duel* (Editorial Cruïlla, Barcelona, 2002) i de la traducció castellana de l'assaig *La miel del león. El mito de Sansón* (Ed. Salamandra, Barcelona, 2007), el 2010 David Grossman ofereix al públic català dues obres —cadascuna en un gènere i un registre específics— de primera magnitud, totes dues, com les esmentades més amunt, traduïdes de l'hebreu per Roser Lluch i Oms: *Escriure en la foscor* i *Tota una vida* (Edicions 62, Barcelona, 2010).

Per declaracions d'ell mateix, sabem que David Grossman va començar a escriure aquesta novel·la de quasi set-centes pàgines el maig del 2003, sis mesos abans que el seu fill Uri comencés el servei militar. El noi en coneixia bé la trama i els personatges, i cada vegada que en parlaven per telèfon, però sobretot quan anava a casa de permís, li demanava al

Libres

DAVID GROSSMAN

Tota una vida

Col·lecció: El Balanci, 630

Edicions 62

Barcelona, 2010

seu pare què hi havia de nou a la història i a la vida dels protagonistes... I el novel·lista confessa que tenia la sensació —més ben dit, l'esperança— que aquell llibre que escrivia el protegiria. El dia 12 d'agost del 2006, en les últimes hores de la (infeliç) Segona Guerra del Líban, després que hagués estat ja signada la treva, el seu segon fill de 21 anys cau mort perquè el seu carro blindat, quan intentava portar un altre carro a un lloc segur, rep l'impacte d' un míssil llançat per Hezbollah. Amb l'Uri van morir els tres companys (Benaïà, Adam i Àlex).

Aquesta és l'anècdota que envolta la gènesi de la novel·la. Però què és en realitat la novel·la?

Tota una vida és la història de dos homes —l'Avram i l'Ilan—, una dona —l'Ora— i els seus dos fills —l'Adam i l'Ofer. Una història sobre

l'amor i el desamor, sobre l'amistat i la generositat, sobre els esforços, gairebé heroics, per mantenir el trencadís teixit familiar enmig de la violència, la por i la fragilitat del dia a dia. David Grossman torna, doncs, amb una altra gran novel·la, en aquests anys marcats, com sabem, per la tragèdia.

El títol original, *Ishà borachat mibSORà*, que vol dir *Una dona escapant d'una notícia*, procedeix d'una frase de l'Ora en què, a més de recordar un verset del *Càntic dels Càntics*, es diverteix amb un joc de paraules entre el substantiu *cérvol* i el nom del personatge, entorn del qual gira tota la vicissitud, que en hebreu es diuen de la mateixa manera: Ofer.

El començament de la novel·la es remunta al 1967, durant la Guerra dels Sis Dies, en què l'Ora va ser reclosa amb dos joves més, l'Avram i l'Ilan, ja esmentats, en un pavelló hospitalari de Jerusalem. En aquell ambient aïllat va néixer una gran amistat que desembocaria en el matrimoni entre l'Ora i l'Ilan i, més tard, al naixement de l'Adam i l'Ofer.

En el moment present del relat, l'Ofer, el fill petit de la parella, té vint anys, i tot i que ja s'ha llicenciat del servei militar obligatori, s'ofereix a participar en una operació militar especial a Cisjordània, en contra dels desitjos i els foscos pressentiments de la seva mare. Aquesta, tot just divorciada de l'Ilan, acompanya el seu fill al campament i, torbada i amoïnada, de sobte pren una decisió sorprenent: mentre l'Ofer estigui en combat, ella no es quedarà a casa, esperant notícies, sinó que emprendreà

l'excursió a Galilea que havia projectat amb ell i travessarà a peu el territori israelià per festejar el final del seu servei militar de tres anys.

Quan s'assabenta que el seu fill s'ha presentat voluntari per a una operació militar com aquella, la mare experimenta el més profund desconsort: cova en el seu interior un obscur pressentiment de la mort del qual no aconsegueix d'alliberar-se. No para de pensar en el moment en què la «delegació dels àngels captius» trucaran a la seva porta, encara que sigui de nit, enxampant-la massa dèbil per «tirar-los escales avall» i li declamaran la frase ritual que l'esclafarà. Oprimida per una angoixa així, l'Ora decideix igualment d'anar-se'n; la sosté un pensament absurd: si els «àngels captius» no la trobessin, si fos impossible de localitzar-la, la mala notícia seria, d'alguna manera, retornada al remitent i... a l'Ofer no li hauria succeït res de dolent. Ella és del tot conscient que tot això no té literalment cap sentit, però ¿que potser la racionalitat té alguna cosa a veure amb l'amor?

L'Ora escull d'anar-se'n tota sola. Acompanyada amb cotxe per un taxista àrab, Sami, que coneix des de fa molt de temps, es precipita en el modest apartament en què viu, en un absolut desordre material i psicològic, el seu antic amic Avram, a Tel Aviv. Ella el segresta literalment i l'obliga a seguir-la en el seu pelegrinatge, en el curs dels primers quilòmetres amb cotxe, i més endavant a peu, després que el desafortunat Sami, a conseqüència d'un desagradable episodi, ha fugit a tota velocitat i l'ha deixat abandonada al seu destí. Està convençuda que, mentre fugi, mentre es mogui, cap soldat no podrà localitzar-la per donar-li la mala notícia i fer oficial la mort del seu fill. Potser així, pensa, aconseguirà de conjurar el perill i evitar la desgràcia.

I fins on arriba aquest pelegrinatge? Fins on acaba Israel. Un viatge en l'Espai, però també en el Temps.

Es posen a caminar pels carrers de Galilea. L'Ora al davant, àgil, motivada, que parla i parla; l'Avram, al darrere, envellit, carregós, callat, encara no conscient de les motivacions que hi ha a la base de l'aventura en què ha estat embarcat; molt allunyat de l'Avram d'abans —ple de recursos, sempre disposat a sorprendre els altres amb mil projectes—, ara concentrat només en el present, perquè el futur i el passat l'angoixen, oprimint per un drama que ha deixat en ell una marca inesborrable, la naturalesa de la qual el lector haurà de descobrir pel seu compte, al llarg de la lectura de la novel·la.

A mesura que ells dos prossegueixen el camí s'entreobren al seu davant —i al nostre— les bel·leses del paisatge israelià, descrit d'una

manera vívida i participada: les alzines, les nogueroles o terebints de bíblica memòria, les flors de mil colors, els cels, els ramats pasturant; la flaire punyent de sàlvia que arriba fins al nas...

Una lectura que constitueix per al lector una experiència equiparable a la de l'*Odissea* homèrica: una odissea que equival a tota una vida.

Tota una vida és una obra colpidora com poques, que ens fa abraçar l'existència d'uns homes i unes dones extraordinaris en la seva mediocritat i en la qual la força de la gran literatura troba el seu aliat en la veritat del drama personal d'un escriptor que, a causa del destí, s'ha convertit en tot un símbol.

Reconegut internacionalment com un autor extraordinari, al costat d'Amos Oz i Abraham Yehoshua, David Grossman expressa el coratge, el dolor i ocasionalment la brutal realitat de la quotidianitat israeliana amb una intensitat i una honestedat rarament igualades. I ho fa amb una prosa fragosa, estructuralment complexa, i notòria per la seva valentia i tècnica innovadora.

Amb un llenguatge ric de matisos, en un continu entrellaçar-se de passat i present, Grossman expressa l'esforç, l'ànsia de viure en un context cansat per la duresa de la guerra. De vegades fa servir expressions que requereixen una prosa amb accents homèrics, primigenis, com quan descriu el llit de fusta que l'Ofer, adolescent, s'havia construït tot sol, però que després va decidir de regalar als progenitors.

Cal dir que la traducció catalana, feta a partir de l'original hebreu, sembla —als ulls, si més no, d'un profà— excel·lent, malgrat que s'ha de recriminar a l'editorial una correcció que de vegades no hi està a l'altura.

Per acabar, i ja una mica al marge, no ens podem estar de dir que algun cop de tisora aquí i allà, sobretot en els diàlegs, no hi hauria pas sobrat.